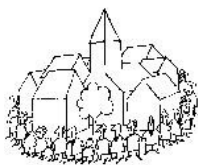

ZACHRÁŇME ÚDOLIE RIEKY SLATINA!

Prečo sme proti tretej priehrade na rieke Slatina.

Vodné dielo Slatinka je plánované na rieke Slatina medzi Zvolenom a Zvolenskou Slatinou takmer 70 rokov. Za desaťročia príprav sa neustále menil jeho oficiálny účel, ale doteraz nie je známe, kto by mal z neho odoberať úžitkovú vodu, koľko by stála výstavba a prevádzka a odkiaľ chce štát na výstavbu zobrať peniaze. Nie je známa odpoveď na základnú otázku: Aký problém má riešiť výstavba vodného diela Slatinka?

Prečo sa stále hovorí o výstavbe VD Slatinka?

Budovanie priehrady Slatinka naplánovali štátni plánovači už v r. 1954. Štát však nemá peniaze na jej prípravu, ani na výstavbu. Financie by mali ísť z verejných zdrojov, opakovane sa hovorí o využití fondov Európskej únie. Investor priehrady - Vodohospodárska výstavba š.p. Bratislava, minulé roky argumentoval adaptáciou krajiny na klimatické zmeny a protipovodňovými opatreniami, pretože práve tieto priority mali byť v r. 2014 – 2020 financované z rozpočtu EÚ. Financie na tejto účel však Európska komisia odmietla poskytnúť a odporučila Slovensku zamerať sa na prírode blízke opatrenia na zadržanie vody v krajine. Po roku 2021 sa už zámer priehrady v súvislosti s fondmi EÚ nespomínal.

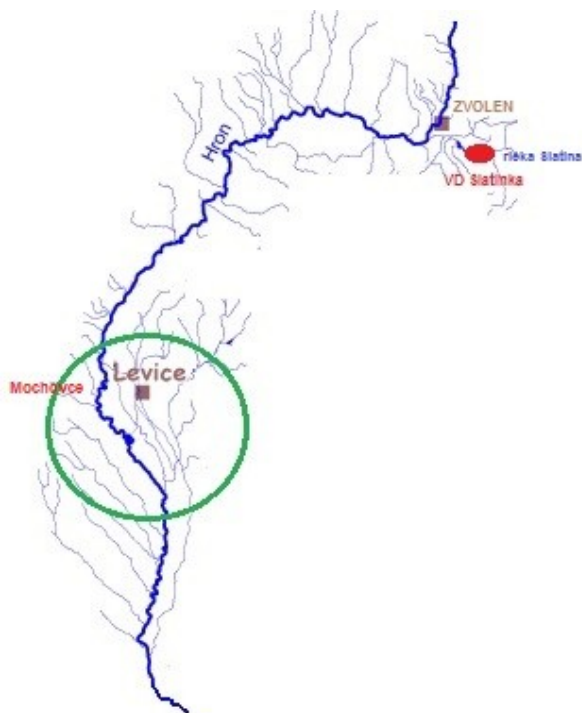
Priehrada Slatinka by mala zadržiavať vodu a v období sucha ju púšťať do rieky Hron. Tu, asi 100 km od údolia Slatiny, čerpajú úžitkovú vodu z rieky priemyselné firmy a najmä jadrová elektráreň Mochovce. Štát tvrdí, že pod ňou zostáva v rieke málo vody. A práve kvôli tomuto má byť „obetované“ údolie Slatiny s dedinkou Slatinka a ekologicky stabilné a z prírodného hľadiska cenné údolie má byť zaplavené priehradou.

Napriek tomu, že o verejnej prospešnosti priehrady nikdy neprebehla verejná diskusia, VD Slatinka bolo ešte v r. 1998 pri spracovaní územného plánu Banskobystrického kraja zaradené medzi verejnoprospešné stavby. Z tohto plánu musela byť stavba povinne premietnutá do územného plánu mesta Zvolen a obce Zvolenská Slatina. V r. 2009 poslanci kraja prijali uznesenie, ktorým vyjadrili súhlas s vyradením VD Slatinka zo zoznamu verejnoprospešných stavieb, vtedajší župan Murgaš však uznesenie vetoval. Preto priehrada zostávala v územných plánoch a investor opakovane podával žiadosť o jej povolenie, napriek tomu, že na výstavbu nemal zdroje.

V roku 2020 vtedajšia vláda SR v programovom vyhlásení avizovala plán zastaviť prípravu vodného diela Slatinka, čo bolo reflektované v novej koncepcii vodnej politiky SR do roku 2030. Tú schválila opäť vláda SR uznesením č. 372 z 1. júna 2022. Tým sa ukončila príprava VD Slatinka z prostriedkov štátu.

Prečo odmietame VD Slatinka ako neudržateľné a málo efektívne riešenie?

Zásobovanie vodou je službou verejného záujmu. To však neznamená, že ak niekto potrebuje pre svoje podnikanie a maximalizáciu zisku veľa vody, štát mu je povinný za verejné zdroje postaviť priehradu alebo mu povoliť odbery z rieky bez obmedzenia. Naopak, štátne orgány v zmysle národnej legislatívy aj smernice o vodách nesmú povoľovať odbery vody z rieky, ktoré by ju poškodzovali. Ak došlo k opačnej situácii (ako tvrdí investor VD Slatinka), štát skryte dotuje činnosť súkromných spoločností tým, že im nadmerne dovoľuje odoberať vodu z rieky Hron. Elimináciu negatívnych vplyvov týchto odberov však neprenáša na toho, kto ich spôsobuje, ale na verejné zdroje. Reálnym a udržateľným riešením rizika sezónneho nedostatku vody v povodí Hrona sú decentralizované malé nádrže na miestach, kde je potrebné zadržať vodu (dolné Pohronie) kombinované s udržateľnými opatreniami tam, kde je nutné vodu previesť rýchlejšie a plošnými opatreniami v lesnej a poľnohospodárskej krajine.

Údolie rieky Slatina, kde bolo naplánované VD Slatinka, sa nachádza cca 100 km ďaleko od miest, kde hrozí sezónny nedostatok vody v dôsledku (vraj) nadmerných odberov vody z rieky Hron pre súkromných odberateľov. Problémy Hrona zosilňuje aj postup štátnych orgánov, kedy dochádza k nekoordinovanému povoľovaniu MVE priamo na toku, čím sa vytvárajú nové prekážky v rieke, neodstraňujú sa identifikované problematické body ani sa nerealizujú opatrenia na zadržanie a zasakovanie vody v krajine, v mestách, na lesných a poľnohospodárskych pozemkoch.

Priehradný múr bol nakreslený v katastri mesta Zvolen, na konci existujúcej priehrady Môťová. VD Slatinka by bola 4x väčšia, ako existujúca priehrada. Väčšia časť priehrady Slatinka by sa mala nachádzať v katastri obce Zvolenská Slatina, zástavba obce by teda bola nad priehradou. Dnešná dedinka Slatinka by zmizla celá.

Čo spôsobuje už dnes VD Slatinka?

Ešte neexistujúce VD Slatinka prináša už dnes regiónu nemalé problémy - plánovaná priehrada desaťročia obmedzuje využívanie 12 km dlhého údolia rieky, lesné a poľnohospodárske pozemky neprinášajú také úžitky, ako by mohli v prípade normálnej situácie.

Viazanie financií do prípravy VD Slatinka znamená, že sa nepripravujú a nerealizujú žiadne iné, hoci aj menej finančnej a technicky náročné opatrenia v povodí. Roky sa odkladala aj realizácia protipovodňovej ochrany v obci Zvolenská Slatina s odôvodnením, že táto bude urobená až pri výstavbe VD Slatinka. Keďže dedina sa nachádza NAD plánovanom priehradou, samotné VD Slatinka by ju pred povodňami neochránilo.

Už v polovici päťdesiatych rokov bolo rozhodnuté o likvidácii dedinky Slatinka, čo sa podarilo zvrátiť až v r. 2001 rozhodnutím súdu o zrušení stavebnej uzávery v údolí. Z dediny sa postupne vystaňovali mladí, keďže si nemohli stavať nové domy, zrušili im školu, obchod, autobusovú aj vlakovú zastávku, dedina stratila samostatnosť. Majitelia chat v plánovanej oblasti zátopy pri VN Môťová nemohli dlhé roky legálne svoje nehnuteľnosti opravovať a dokonca ani predať. Riadne užívanie nehnuteľností v plánovanej zátopovej oblasti nie je prakticky možné ani dnes.

Plány na výstavbu vodného diela dlho bránili vyhláseniu minimálne štyroch chránených území (prírodné rezervácie) a legislatívnej ochrane lokalít chránených rastlín a živočíchov. Z dôvodu plánovanej priehrady bolo údolie Slatiny trikrát vyradené zo zoznamu navrhovaných území európskeho významu. Až v lete 2022 tu bolo vyhlásené územie európskeho významu SKÚEV 4027 Slatina, a tak sa 12 km úsek rieky stal súčasťou siete najcennejších území Natura 2000.

Vyhlásené územie chráni vlastnú rieku a nebráni využívaniu pôdy ani iných nehnuteľností miestnymi ľuďmi.

Čo by spôsobilo VD Slatinka v regióne Zvolena v prípade výstavby?

VD Slatinka by mohlo znamenať pre región zásadné problémy - zvýšenie počtu dní s hmlami a inverziami, zhoršenie možností rekreácie na VN Môťová v dôsledku vypúšťania chladnejšej vody z VD Slatinka v lete a naopak teplejšej vody v zime, kolísanie vody v nádrži a odhaľovanie blatistých brehov najmä v lete (zápach, hmyz). Zvolenčania tieto problémy veľmi dobre poznajú z už existujúcej vodnej nádrže Môťová, ktorá je zanesená bahnom, chatová osada sa tu rozrástla chaoticky a bez realizácie infraštruktúry a v nádrži dnes nie je možné kúpanie. Úplne zatopená by bola dedinka Slatinka a niekoľko desiatok rekreačných objektov. Zničené by bolo 12 km dlhé údolie rieky Slatiny so 17 typmi biotopov európskeho a národného významu. Konečným dôsledkom realizácie VD Slatinka a zatopenia územia by bolo celkové narušenie ekologickej stability územia.